

בין מגרדי השחקים למגדל המים

באחד מימיו, חורף, כחצי שנה אחרי ה' קמת המדינה, ביקר גבר גבוה, עטור שערות כסף אצל גבר שני, נמוך הרבה יותר, עטור שערות כסף גם הוא. הפגישה נתקיימה בטבריה. האיש הגבוה בעל הפנים המענינות, היה גיימס מקדונלד, שליחה ה' ראשון של ארצות-הברית לישראל. האיש הנמוך היה דוד בן-גוריון.

באותה השעה בדיוק דהרו כוחותיו של יגאל אלון מעבר לגבול המצרי בכביש ה' מוביל מעוגה אל-חפיה, דרך עבר-עגילה, אל אל-עריש. עם רדת לילה ראה המצביא הצעיר לפניו את העיירה המצרית. שבעה ק"מ בלבד הפרידו בינו ובין הגשמת חלר' מו: ניתוק כל הגייס המצרי שלחם ביש' ראל, השמדת הצבא המצרי הסדיר כולו. כי באל-עריש חנו רק שרותי-העורף, חסרי כובש-לחימה. אל-עריש גם שלטה על הכביש והרכבת, דרכי הקשר היחידות בין מצרים וצבאה המוכה.

לפתע בא מברק הסטורי. הוא הכיל את הפקודה הנמרצת לכוחות צה"ל לחזור לישראל. הוא היה תוצאה של השיחה בטבריה. מקדונלד דרש נסיגה מיידית. בן-גוריון נענה לדרישתו.

אותו לילה גורלי עוד נעשו מאמצים נור' אשים לבטל את הפקודה. התגבשה הצעה להיענות אמנם לדרישה האמריקאית, אך ל' לבצע את הנסיגה לאורך כביש-החוף המצרי, צפינה לעזה, להשמיד תוך כדי כך את צבא מצרים. משה שרת, נרגז על כי האמריקאי פנה ישר לבן-גוריון במקום לפנות בדרך המקובלת אל שר-החץ, תמך אף הוא בהצעה זו. אולם בן-גוריון נשאר איתן. הוא הבטיח, והוא קיים.

התוצאה של אותו לילה מופיעה בספר ההיסטוריה. לו נותק הגייס המצרי, היה קורה אחד מן השתיים: או שרצועת עזה היתה נכבשת בידי ישראל, או, חשוב הר' בה יותר, מצרים היתה כורתת שלום עם ישראל על מנת להציל את צבאה המכותה. הנסיגה ללא תמורה מנעה גם נצחון וגם שלום. היא הניחה את היסוד למצב הנוכחי האינסופי של לא-מלחמה-ולא-שלום.

היתה לאיתו לילה גם תוצאה היסטורית שניה: מאז אותו רגע הפכה ישראל חדר-שה לחלק בלתי-נפרד של הגוש האמריקאי, מחוץ אחד של מעצמה עולמית.

חחת כנפי הנגשר

אותו מעשה של דוד בן-גוריון לא היה מקרי, או נחפו. ראש ממשלת ישראל פעל כמיטב הבנתו, כדי להציל את מדינתו. היה ברור לו שהיא לא תוכל להתקיים אלא תחת כנפיו של הנגשר האמריקאי הגדול.

היתה זאת תוצאה של כמה וכמה שיקור' ליב, שלא היו נחלתו של דוד בן-גוריון ל' ברו, אלא נכסי-צאן-ברזל של חלק גדול מאורחי המדינה החדשה.

השיקול הראשון, ואולי המכריע, היה כלכלי. המדינה החדשה לא יכלה לכלכל את עצמה בלי עזרה גדולה מן החוץ, ביחוד בשעה שעמדה לקלוט מאות אלפי עולים חד' שים. עזרה כספית כה אדירה יכלה לבוא רק מאמריקה — מיהודיה ומשליטיה. עצמאות כלכלית היא תנאי מוקדם לעצ' מאות פוליטית. מדינה החיה על נדבות, אינה יכולה להתנגד לדרישות הנדבן. כ' דברי האנגלים: "האיש המשלם את שכר המנגן, זכותו לבחור במנגינה."

מלחמת שיחורר שניה

שאלה פתוחה היא אם אמנם אי-אפשר היה ל' ישראל להתקיים ללא מענקים. אמנם, רק התפרצות גדולה חדשה של הרוח החלר' ציה, רק קריאה גדולה ומהדהדת למלחמת שיחורר כלכלית, להקרבה עצמית, להידוק ההגנה, לחיי דלות ועוני, יכלו לאפשר קיום כזה. עובדה היסטורית היא שבתום מלחמת-העצמאות לא נמצאה לישראל המני' היגות שהיתה מסוגלת לקרוא למלחמת שיחורר חלוצית כזאת.

מעטים ראו בעין פקוחה את משמעות ה' דרך השניה: חרותה המעשית של מדינת ישראל אבהו למעשה עוד לפני שנדם ה' תותח האחרון בחזית הדרום.

קל היה להשתעשע באשליות, לקרוא ל' עבודה המרצה של אבדן העצמאות החדשה בשם המצלצל של "קשר רוחני" אמנם, אותה שעה שלט בארצות-הברית נשיא גדול, שתרם תרומה מכרעת להקמת המדינה. או' לם הארי טרומן היה מקרה היסטורי. ואי' לו הכוחות שלחמו במדיניותו לא היו מק' ריים כלל. אנשים בעלי אבחנה פוליטית, החוזרת אל מתחת לפני השטח של סיסמות פוליטיות, ידעו זאת. פרסום זכרונותיו של גיימס פורסטל (ראה בעמוד הבא) גילה אמת זו במערומיה.

ישנו הבל גדול ומכריע בין התקשרות ללא-מוצא במעצמה זרה, לבין הודותה פור' ליטות עמה במצב פוליטי חולף. מדינת ישראל העמידה פנים כאילו אינו קיים גבול כזה. ראשה נתקל כיום בחומת התוצאות.

סחירה יסודית

מדינת-ישראל הראשונה, בימי שאול המלך, קמה במצב מדיני חולף של שווי-משקל בין ארס-נהריים ומצרים. מדינת-ישראל החד' שה קמה במצב פוליטי מקרי לא-פחות: ירח-הדבש בין אמריקה וברית-המועצות, אחרי מלחמת העולם השניה.

ג' אז היו האינטרסים האמריקאים ב' קידמת אסיה ברורים למדי למדינאים ולמצי' ביאים של וושינגטון. אולם במצב הביניים של שקט יחסי בעולם, יכול היה הנשיא טרומן, מתוך אמונה משיחית או מתוך חשבונות מפלגתיים קטנים, להתעלם משי' קילים אלה.

ברגע שפרצה המלחמה הקרה הקיצו' נית הגיע מצב זה לקיצו. האינטרסים הא' מריקאיים הפכו צו מכריע. העם האמריקאי העלה לשלטון נשיא חדש, שנראה לו תקיף וקיצוני יותר בשמירה על אינטרסים אלה. באסיה, כמו בכל מקום אחר, היה אינטרס עליון זה: מלחמה בקומוניזם. אמריקה בח'

רה בכנייה-הברית הבטוחים ביותר במלחמה זו — המעמד הריאקציוני המושבע, שניצ' גיו דם ציאנג קיי-שק, באו די, סינגמן רי והמלך סעוד. היא לא סמכה על משטרים מתקדמים, אנטי-קומוניסטיים אך עצמאיים, כמו משטרו של נהרו בהודו.

במרחב הערבי היתה אמריקה מעוניינת לתמוך במשטר הקיים. היא לא היתה מעוני' יינת בשום זעזועים מהרתיים, בשום מהפי' כה פנימית שיכלה לחסל את המשטר ה' פאודלי ולהעלות לשלטון כוחות חדשים. היא רצתה להקים מערכת-הגנה אנטי-סור' בייטית, ולהקים אותה בחפזון.

היה זה שיקול טבעי — לגבי אמריקאים. אולם היה זה שיקול שאיים, במקרה, ל' השמיד את מדינת-ישראל. כי אותם משטרים ערבים היו מטבע מהותם אויבים נצחיים למדינה החדשה, שהביאה את חידוק ה' קידמה למרחב. תקוותה היחידה של ישראל, להשתלב במרחב ולחיות בשלום, היתה מ' בוטסת על מהפכה ערבית שתעלה כוחות מתקדמים, שוחרי עצמאות, ידידים לישראל ולאחוזות מרחבית.

כאן היתה סתירה יסודית. היא לא נבעה מרצון רע של מישהו. היא היתה תוצאה אובייקטיבית של מצב קיים.

ענין של טעות

המדינה השתדלה להתחמק בעובדה זו. רוב אורחי ישראל הם אנטי-קומוניסטיים. במאבק העולמי, אהדמם נתונה למחנה ה' מערבי, אם כי רובם קרובים יותר לקו של נהרו ומאגנס-פראנס מאשר לקו קיצו' גי של ג'ו מקארתי. רובם ראו סרטים אמריקאים, קראו ספרים אמריקאים במקור ובתרגום. הם גם ספגו את ידיעתם על המ' אירעות הבינלאומיים מפי סוכנויות-ידיעות אמריקאיות. הודות נפשית עם מחנה אחד עזרה לחפות על העובדה כי אותו מחנה הוא בעל אינטרסים סותרים בשטח החיור גי ביותר לעצם קיום המדינה.

כך נפוצה ההרגשה הילדותית שכל זה אינו אלא טעות, וכי עוד הסבר ועוד שכנוע ישנו את המצב. גנרל פלוני בפנטגון הוא אנטישמי, פקיד אלמוני בסטייט-דפרטמנט הוא בור ועם-הארץ. שניהם אינם מבינים את האינטרסים האמיתיים של מולדתם. לו הבינו שאין לסמוך על הערבים, שישראל לבדה היא דמוקרטית וראש-גשר של המע' רב במדבר המזרחי, כי אז היו הופכים מיד לצינור נלהבים. זהו, פחות או יותר, מטרת מדיניות-החץ הישראלית כומון האחרון.

לפני 15 שנה הושמעה טענה דומה על ידי נציגי היישוב הערבי בארץ באוני הש' רים הבריטיים, בשעת ועידת-השולחן הע' גול האומללה עם שליחי המופתי. ענה או הלורד האליפאקס, בחיך עדין. "אנא, רבותי, הניחו לנו לשמור על דאינטרסים שלנו כפי שאנחנו מבינים. אחרי הכל, יש לנו די נסיון..."

נדמה שמאז לא השתנה הרבה בגישה הפוליטית של ראשי המדינה. אולם השתדל' גות איננה מדיניות חץ.

מחיר של חרות

בחדשים האחרונים נעשה מאמץ רציני להפעיל שוב את יהודי אמריקה כמכשיר של לחץ על ממשלתם. ערב הבחירות ש' נתקיימו בשבוע, נאלצו כמה מועמדים של שתי המפלגות לצאת נגד מדיניותו של דא' לס, כדי לרכוש קולות יהודיים. וישגו כמה הצהרות והכרזות יפות. אולם 1954 אינה 1947. ושום שנוי יסודי לא חל. הוא לא יכול גם לחול.

מדינת ישראל עומדת לפני הצורך להסיק כמה מסקנות אכזריות. לשם כך זרוש הר' בה אי-מין-לב. אולם אמת אכזרית מסוכנת פחות מאשר אשליות נעימות.

מסקנה מס': 1: אין תחליף לחרות לאומית. רק מדינה עצמאית על במת ה' היסטוריה מסוגלת לשמור לאורך ימים על קומה.

יצאה מתחת לכנפי-הנגשר האמריקאי, אין פרושה בהכרח נקיטת קו אנטי-אמריקאי. פרושה שישראל תהיה חפשיה להחליט בכל שעה כיצד לפעול, במי לתמוך — ותמורת מה. יכולה מדינה ריבונית לתמוך במדינה אחרת בשטח אחד, להתנגד לה בשטח אחר. בן-ברית הוא דבר חשוב, אפילו כשהוא קטן, ואילו משרה, קבצן קנוי, אין לו ערך בכלל בבורסה הבינלאומית.

מסקנה מס': 2: אין חרות לאומית ללא בסיס כלכלי. חרות היא מצרך יקר. מחירה יכול להיות דם. הוא יכול להיות גם זעה, דלות ורמת-מחיה ירודה.

מדינה המבקשת נדבות על ברכיה, אינה יכולה ללחום לחרותה. חרות לאומית פרו' שה סוף הנדבות, הסתפקות במועט מאד. עבודה כפולה וחלוציות מוגברת. רבים חושבים שעם ישראל של 1954 שוב אינו מסוגל לכך. אולם עם ישראל היה עד כה מסוגל לכל קרבן — כשראה את המטרה ואת המנהיג ההולך לפני המחנה.

מסקנה מס': 3: ישראל חייבת להגל' מדיניות-חץ משלה, בלתי-חלופה לחלוטין. אי-תלות אינה ניטראליזם עקר ועקרונות. אין פירושה עמידה מן הצד במאבקים ביני' לאומיים. פירושה שמדינה עצמאית בוחרת לה ידידים ואויבים בהתאם למטרותיה ה' לאומיות.

מטרתה העיקרית של ישראל בשעה זו היא להשיג שלום על גבולותיה. לשם כך עליה למצוא בן-ברית במרחב הערבי וברור מרחב אסיה. ידידים אלה לא יהיו גרווי ושיגטון או מוסקבה, אלא כוחות קידמה השואפים לחרות לאומית וחברתית במול' דתם, ללא כל שלטון זר.

בת-ברית או גרורה?

מדינת ישראל לא תמצא ידידים אלה כל עוד יראה אותה העולם כחסרת-חרות. כמי שעובדת זר אין מוצא לשלטונה המוחלט של מעצמה זרה תהיה סימפסית כאשר תהי' יה. אדם כמו אותו הודי גדול, גיהארלאל נהרו, לא ימצא בה בן-ברית ראוי להוקרה מהפכן ערבי אינו יכול לראות בה בסיס בטוח וידיד אמיתי להפכתו.

חרות אינה דבר הנקנה פעם אחת, על מגשי-כסף, לעולמי עדי. חייבת אומה לבי' בוש את חרותה מדי שנה בשנה ומדי יום ביומו מחדש, במחיר של העזה, עבירה וקורבנות.

האשליה של בן הברית הנצחי, הגדול ו' הנדבן, מקורה באירצון לשלם מחיר זה. מקורה ביצר ההשתמטות וההתפרקות. קו ישרי מוביל מן הנסיגה של אל-עריש אל השי' כונום המפוארי, הקריזולרים והפריזידורים. המשך הקו הוא אל אולם-הקולווע, געורים חסר-תוכן ודור חסר-מטרה.

מדינת ישראל איבדה את בן-בריתה הא' מריקאי, ואת כל שאר בני-בריתה ברחבי העולם, ברגע שהפכה לגרורה. התפרצות חדשה של שאפת-החרות תרכוש לה כבוד מחודש בושינגטון, כמו בשאר בירות-העו' לם. הוא ירכוש לה גם כבוד מחודש בקרב יהודי העולם.

סכנות החרות גדולות. אולם הן כאין וכאפס לעומת הסכנה האיומה הכרוכה ב' דרך הניכחית.

